

Asia: LVM/1354/01/2019

Valtakunnallinen liikennejärjestelmäsuunnitelma vuosille 2021–2032 – Suunnitelmaluonnos ja vaikutusten arviointi

Suunnitelmaluonnos

Mitkä ovat tärkeimmät toimenpiteet suunnitelman tavoitteiden saavuttamiseksi?

Valtakunnallinen liikennejärjestelmäsuunnitelma vuosille 2021-2032

Liikennejärjestelmäsuunnitelma luo ennakoitavan toimintaympäristön yritysten investoinneille.

Liikenne on tärkeässä roolissa kaikissa yhteiskunnan eri toiminnoissa. Ihmisten liikkuminen, elinkeinoelämän kuljetukset ja ulkomaankauppa tarvitsevat sujuakseen laadukkaan liikennejärjestelmän, joka muodostuu hyvässä kunnossa olevasta väyläverkosta, toimivista logistiikka- ja liikennepalveluista, päästöjen vähentämiseen kannustavasta sääntelystä ja kohtuullisesta ja kilpailukykyisestä verotuksesta.

Liikenneinfra on myös merkittävä kansainvälinen kilpailutekijä. On tärkeää, että yritykset menestyvät ja investoivat Suomeen myös sijainnin ja toimivien logististen ratkaisujen ansiosta. Kuljetusten ja matkojen on sujuttava luotettavasti ilman häiriöitä. Kotimaan liikenteessä haasteenamme ovat pitkät etäisyydet, jota varten tarvitsemme korkealaatuiset päätiet ja -radat, joiden kantavuus on riittävä myös raskaille kuljetuksille. Kansainvälisessä kaupassa tarvitaan sujuvat yhteydet satamiin sekä ympäri vuoden avoimet ja riittävän syvät satamat ja meriväylät. Suomi on sijaintinsa vuoksi täysin riippuvainen merenkulusta, sillä ulkomaankaupasta 80 prosenttia kuljetetaan meritse.

Tavoitteena edistää saavutettavuutta, kestävyyttä ja tehokkuutta

Valtakunnalliselle liikennejärjestelmäsuunnitelmalle tavoitteet ovat rinnakkaisia pyrkivät hillitsemään ilmastonmuutosta.

Kansainvälisen saavutettavuuden parantaminen liikennettä sujuvoittamalla sekä merenkulun toimintaedellytyksiä parantamalla on kilpailukyvn kannalta välttämätöntä. Samalla on tärkeä kehittää alueiden välistä saavutettavuutta parantamalla liikenneverkon palvelutasoa elinkeinoelämän ja työssäkäynnin tarpeisiin.

Tavaraliikenteessä kuljetusten tehokkuudesta ja päästövähennyksistä huolehditaan mm. digitalisaation keinoin ja mahdollistetaan kestävämpiin liikennemuotoihin siirtyminen vaihtoehtoisten käyttövoimien infrastruktuuria kehittämällä. Kaupunkilogistiikan edellytyksiä ja kestävyyttä tulee edistää sekä erityisesti tieliikenteen turvallisuutta parantaa.

Uudet puhtaan teknologian ajoneuvo- ja infrastruktuuri-investoinnit edistävät kestäväää liikennettä ja niistä saavat yhteiskunnalliset hyödyt ovat suurempia kuin investointikustannukset. Liikenneinvestoinneissa tulee ensisijaisesti edistää päästöttömiä käyttövoimia ja niiden hyödyntämistä palveluliikenteessä.

Päästöttömyyden lisäksi liikenteen energiatehokkuuden parantaminen tulee sisältyä suunnitelmiin. On huolehdittava myös, että digitalisaation mahdollisuudet hyödynnetään täysimääräisesti kaikissa liikennemuodoissa ja liikenteen palveluissa.

Väyläverkon kehittäminen ja palvelutason nosto tärkeä elinkeinoelämän kilpailukyvyllä ja uusille investoinneille

Liikenneväylien kunnosta huolehtiminen on priorisoitu korkealle nostamalla perusväylänpidon rahoitus noin 1,4 miljardin euron vuositasolle ja varmistamalla tason pysyvyys indeksikorjauksella. Investointien houkuttelemiseksi Suomeen väyläverkon palvelutaso tulee saattaa kilpailijamaiden tasolle. Teiden, ratojen ja vesiväylien määrärahojen pitkäjänteinen lisääminen parantaa yritysten kilpailukykyä, liikenteen sujuvuutta sekä turvallisuutta vähentäen samalla väyläverkkoon liittyvää korjausvelkaa.

Perusväylänpidon ohella lisäksi kehittämishankkeiden avulla parannetaan väyläverkon palvelutasoa merkittävästi. Raideliikenteen kehittämisen lisäksi tieinvestointien riittävästä rahoituksesta tulisi huolehtia. Suomessa tavaraliikenteestä 86 % on tieliikennettä ja elinkeinoelämän kuljetukset

keskittyvät pääteille. Tieliikenteen rahoitusosuuden säilyttäminen on tärkeää. Tieverkkoa tulee kehittää logistisen kilpailukyvyn, aikataulujen luotettavuuden, turvallisuuden, päästöjen vähentämisen sekä automaation käyttömahdollisuuksien vuoksi.

Liikennejärjestelmän kehittämisen painotuksilla on suuri merkitys liikenteen päästövähennystavoitteiden saavuttamiselle. Tieliikenteen osuus liikenteen päästöistä on noin 94 % ja tieverkon kehittäminen ensiarvoisen tärkeää. Tieverkon pääväylien tunnistetut 2-3 miljardin investointitarpeet seuraavan 10 vuoden ajalle ovat tärkeitä elinkeinoelämän näkökulmasta.

Pitkäjänteisyyden ja ennustettavuuden näkökulmasta on tärkeä laatia liikenneverkon investointiohjelma, johon sitoudutaan parlamentaarisesti. Liikenneverkon pitkäjänteisellä kehittämisellä ja investointipanostuksilla on suuri vaikutus yritysten omiin investointipäätöksiin globaalissa toimintaympäristössä.

Meriväylien ja satamien kehittämisessä uusien merkittävien teollisuuden investointien ja niihin liittyvien merikuljetusten kasvu tulee huomioida.

Henkilö- ja tavaraliikenteen palveluiden päästöttömyyskehitystä edistettävä

Joukkoliikenteen ja matkaketjujen kehittämiseen liittyvillä toimenpiteillä vastataan saavutettavuutta ja kestävyyttä koskeviin tavoitteisiin. Kestävien liikkumismuotojen edistämiseksi pyritään kasvihuonekaasujen vähentämiseen ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi.

Liikenteen päästövähennystavoitteen saavuttamisen edellyttämiä toimenpiteitä on koottu kattavasti fossiilittoman liikenteen tiekarttaan. Liikenteen päästöttömyys- ja energiatehokkuus-kehityksessä sähköllä on merkittävä asema jo kuluvalle vuosikymmenelle.

Liikennejärjestelmän kehittämiseen liittyvät panostukset ja digitalisaation hyödyntäminen kaikissa liikennemuodoissa ovat tärkeitä toimenpiteitä. Digitalisaation avulla voidaan sujuvoittaa ja tehostaa kuljetusketjuja sekä vähentää liikenteen päästöjä uusien innovaatioiden ja toimintamallien avulla. Tiedon hallinta ja hyödyntäminen ovat logistiikan keskiössä.

Uusien liikennepalvelujen ja joukkoliikenteen perusta tulee rakentua puhtaiden ajoneuvojen direktiivin hengen mukaisesti päästöttömien teknologioiden ja digitalisaation hyödyntämiseen. Puhtaiden ajoneuvojen direktiivin myötä julkisen sektorin ajoneuvo- ja palveluhankintojen

asteittainen siirtyminen puhtaampiin ajoneuvoihin vahvistaa tieliikenteen päästöttömyyskehitystä myös muun kuin vahvasti kasvavan henkilöautokannan osalta.

Skaalautuvat ja yhteiskäyttöiset latausjärjestelmät palvelevat logistiikan, työkoneiden ja muun ammattiliikenteen lisäksi julkisen sektorin puhtaiden ajoneuvojen tarpeita. Liikennejärjestelmän suunnittelussa on olennaista huomioida yhteiskäyttöiset ja skaalautuvat latausjärjestelmät, jotka ovat välttämättömiä joukkoliikenteen, työkoneiden sekä muun ammatti- ja palveluliikenteen sähköistymisessä.

Julkisen latausverkoston kehitys on pääosin yritysten ja yhteisöjen kestävän kehityksen liiketoimintainvestointien varassa. Markkinalähtöistä tarvetta vastaava investointitahti ja rakentamisprosessin sujuvuus ovat ensiarvoisen tärkeitä. Valtio ja kunnat edistävät vaihtoehtoisten käyttövoimien jakeluverkon rakentumista koko maahan sekä henkilö- että tavaraliikenteessä fossiilittoman liikenteen tiekartassa määriteltävin toimenpitein.

Liikenteen kilpailukyky ja päästöjen vähentäminen varmistettava kannustamalla

Liikennejärjestelmäsuunnitelma kytkeytyy saumattomasti valmisteilla olevaan fossiilittoman liikenteen tiekarttaan ja liikenteen verotuksen ja maksujen uudistukseen.

Liikenteen päästövähennyskeinojen osalta valtakunnallinen liikennejärjestelmäsuunnitelma sovitetaan yhteen fossiilittoman liikenteen tiekartan kanssa, jota parhaillaan valmistellaan liikenne- ja viestintäministeriön johdolla. Liikenteen verotusta ja maksuja valmistellaan parhaillaan valtiovarainministeriön työryhmässä.

On tärkeää, että valtiovarainministeriön johtaman työn tuloksia huomioidaan valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman viimeistelyssä vuoden 2021 alkupuolella. Myös fossiilittoman liikenteen tiekartan toimenpiteet tulisi huomioida liikennejärjestelmäsuunnitelmassa.

Yritysten liikenteeseen ja logistiikkaan kohdistuvat verot ja maksut on pidettävä kilpailukykyisinä verrattuna samoilla markkinoilla kilpaileviin maihin ja yrityksiin. Liikenteen verorakenteen muutoksella tulee kannustaa ensisijaisesti päästöttömien ratkaisujen ja palvelumallien käyttöön. Ratkaisussa tulee ottaa huomioon ajoneuvojen, energialähteiden ja palvelujen teknologiset murrokset. Verotuksen vaihtoehtoja ja vaikutuksia tulee arvioida kilpailukykyyn, ostovoimaan, kustannusten, oikeudenmukaisuuden, ilmaston ja ympäristön sekä valtion verokertymän kannalta.

Fossiiliton liikenne toteutuu parhaiten kattavalla keinovalikoimalla, jolla kannustetaan yksilöitä, yrityksiä ja julkista sektoria puhtaan teknologian käyttöön, hankintoihin ja investointeihin tukemalla esimerkiksi innovaatioiden rahoittamista ja latausinfrastruktuurin rakentamista.

Sähköistämällä liikennettä voidaan samanaikaisesti vähentää päästöjä ja liikenteen kokonaisenergiankulutusta. Logistiikan sähköistäminen voidaan raideliikenteen lisäksi toteuttaa myös tieliikenteessä.

Johtava asiantuntija Heikki Karsimus Teknologiateollisuus ry

Johtaja Helena Soimakallio Teknologiateollisuus ry

Onko toimenpiteiden rahoitus kokonaisuutena oikein suunnattu taloudellisen raamin sisällä?

- Liikenneverkko ja solmukohtat
- Henkilö- ja tavaraliikenteen palvelut
- Liikennejärjestelmän tukitoimet
- Muut toimenpiteet

-

Sisältääkö vuoteen 2050 ulottuva visio liikennejärjestelmän kehittämiseksi oikeat asiat?

-

Viekö toimenpideohjelma kokonaisuutena kehitystä vision suuntaan?

-

Vaikutusten arviointi

Onko vaikutusten arviointia täydennettävä viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista annetun lain näkökulmasta?

-

Antaako vaikutusten arviointi riittävän hyvän kuvan suunnitelman vaikutuksista?

-

Yleistä

Miten valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnittelun prosessia (vuorovaikutus, viestintä ja vaikutusten arviointi mukaan lukien) tulisi kehittää?

-

Karsimus Heikki
Teknologiateollisuus ry